

Rozšírenie ostrice vláskovitej (*Carex capillaris*) na Slovensku *The distribution of Hair-like Sedge (*Carex capillaris*) in Slovakia*

●
Daniel Dítě¹ & Pavol Eliáš jun.²

¹ Institute of Botany, The Slovak Academy of Sciences, Dúbravská cesta 9, SK-845 23, Bratislava; e-mail: daniel.dite@savba.sk

² Department of Botany, The Slovak University of Agriculture, Tr. A. Hlinku 2, SK-949 76 Nitra, Slovakia;
e-mail: pelias@afnet.uniag.sk

Keywords: *Carex capillaris*, Cyperaceae, distribution, herbarium and published data, Slovakia

Abstract: *Carex capillaris* is an unevenly occurring species in the Slovak part of the Western Carpathians. In total, we found the incidence in 125 locations including published herbarium data and our field research. Very abundant occurrence is documented only from the Belianske Tatry Mts., the species is also relative abundant in the Červené Vrchy Mts. (Západné Tatry Mts.). In other mountains, it is rare and it is not currently confirmed in the Veľká Fatra Mts. The occurrence of *C. capillaris* is associated with non-forest plant communities in the upper limit of the forest; the optimum occurrence is in the subalpine zone on the limestone bedrock. In addition to occurrences in the mountains, it is rarely found in several locations in the foothills, where it settles in the peat bogs and their edges. These populations are, in contrast to those in the mountains, much more vulnerable due to in-growth of seeding trees, the accumulation of biomass and possibly by changes of water regime. In most cases, the incidence of *C. capillaris* indicates valuable fen communities, their maintenance should be the priority of nature conservation.

ÚVOD

Ostrica vláskovitá (*Carex capillaris* L.) je druh s boreálno-cirkumpolárnym areálom, zaberajúcim severnú časť Severnej Ameriky od Aljašky až po Labrador (smerom na juh sa rozprestiera pohoriami po Kaliforniu, Nové Mexiko, Nevadu a Utah), kanadské arktické ostrovy, západné aj východné pobrežie Grónska, Island, Špicbergy, Faerské ostrovy, severnú časť Britských ostrovov, Škandináviu, Pobaltie, odkiaľ pokračuje cez európsku časť Ruska, západnú a východnú Sibir až na Ďaleký východ, smerom na juh zasahuje do hôr Strednej Ázie, do Číny a Japonska. V Európe sa v južnejších oblastiach vyskytuje v niekoľkých oddelených areálach, a to v pohoriach od Sierra Nevady a Pyrenejí cez Alpy, Sudety a Karpaty až na Balkán (tu iba vzácné) a ďalej smerom na východ po Kaukaz. Izolovaný výskyt je v severoafriickom pohorí Atlas (cf. SCHULTZE-MOTEL 1966).

DOSTÁL (1989; 1992) udáva zo slovenskej časti Západných Karpát dva poddruhy: nominálny *C. capillaris* subsp. *capillaris* a *C. capillaris* subsp. *chlorostachys* (Stev.) A. Löve, D. Löve & Raymond, pričom výskyt druhého citovaného poddruhu považuje za neistý. V Zozname nižších a vyšších rastlín Slovenska (MARHOLD et al. 1998) poddruh *chlorostachys* nie je vôbec uvedený. V súčasnosti je poddruh *C. c.* subsp. *chlorostachys* považovaný iba za synonymum *C. capillaris* subsp. *capillaris* (napr. EGOROVA 1999; CZEREPANOV 2007). Teda na Slovensku sa podľa súčasných poznatkov vyskytuje iba nominálny poddruh *Carex capillaris* subsp. *capillaris*.

Carex capillaris sa v slovenskej časti Západných Karpát vyskytuje v dvoch typoch biotopov. Podľa publikovaných údajov (DOSTÁL 1992) vyžaduje vlhké, zásadité, častejšie vápenaté, neutrálne až slabo kyslé, humózne pôdy. Okrem toho aj barinaté lúky a pasienky, ktoré

udáva DOSTÁL (l. c.) ako biotop poddruhu *chlo-rostachys*, ktorý on vo svojej práci akceptoval.

Veľká väčšina lokalít sa nachádza na vápen-covom podloží v subalpínskom až alpínskom stupni najvyšších západokarpatských pohorí. Na vhodných miestach pomerne často zostu-puje do horského až podhorského stupňa. Literárne dáta o výskytoch v jednotlivých poho-riach čiastočne spracovali DÍTĚ & JASÍK (2012). Podľa tejto práce je najviac údajov o výskyte z Belianskych Tatier, nepomerne vzácnejšie sa druh vyskytuje v Západných Tatrách (okrem Červených vrchov, kde je hojnnejší), Vysokých a Nízkych Tatrách. Vzácne v Chočských vr-choch, veľmi vzácne v Malej Fatre; vo Veľkej Fatre výskyt nie je recentne potvrdený (cf. DÍTĚ & JASÍK l. c.).

V horských polohách vstupuje ostrica vlás-kovitá do viacerých spoločenstiev tried *Elyno-Seslerietea* a *Carici rupestris-Kobresietea bel-lardii* (cf. KLIMENT & VALACHOVIČ 2007). V spo-ločenstvách triedy *Elyno-Seslerietea* je iba po-merne vzácne zastúpená vo vegetácii zväzu *Seslerion tatrae*, v asociáciách *Trifolio kotulae-Caricetum tatorum* a *Seslerio tatrae-Festuce-tum versicoloris*. S nízkou frekvenciou výskytu aj vo vegetácii zväzu *Caricion firmiae*, v asociáci-ách *Arenario tenellae-Caricetum firmiae*, *Dryado octopetalae-Caricetum firmiae* a *Androsaceo lac-teae-Festucetum versicoloris*. Omnoho viac je druh prítomný v spoločenstvách triedy *Carici rupestris-Kobresietea bellardii*, zväzu *Oxytropi-do-Elynon*, v ktorom patrí medzi charakteris-tické taxóny. Uvedená je medzi konštantne sprievodnými taxónmi asociácie *Drabo siliquo-sae-Festucetum versicoloris* a ako diferenciálny taxón subasociácie *Festucetum versicoloris saxifragetosum oppositifoliae*. Častá je i v po-rastoch asociácie *Oxytropido carpaticae-Ely-netum myosuroides*. Zastúpená je aj v asociá-ciách *Pyrolo carpaticae-Salicetum reticulatae* a *Festuco versicoloris-Oreochloetum distichae* (cf. ŠIBÍK et al. 2007).

Okrem týchto spoločenstiev bol druh *Carex capillaris* zaznamenaný v nižších polohách v po-rastoch triedy *Scheuchzerio-Caricetea fuscae*, zväzu *Caricion davallianae* (DÍTĚ & JASÍK 2012). Títo autori publikovali ostricu vláskovitú z aso-ciácie *Caricetum davallianae*. Najväčšiu pokrýv-

nosť druhu zaznamenali na okrajoch slatín, na miestach s rozkolísanou hladinou podzemnej vody, v zapojenejších porastoch, do kto-rých pristupujú viaceré druhy triedy *Molinio-Arrhenatheretea* a tak porasty svojím druho-vým zložením smerujú skôr do zväzu *Molinion caeruleae*. Na lokalitách v Liptovskej kotline ve-getácia s výskytom ostrice vláskovitej patrí do asociácie *Trollio-Cirsietum*, ktorej centrum are-álu sa nachádza vo východnej časti Liptovskej kotliny, vzácnejšie sa vyskytuje i inde na severe Slovenska (Ružičková et al. 2005).

Čiastkové spracovanie literárnych dát a histo-rické a recentné rozšírenie druhu na slatinných rašeliniskách severného Slovenska publiko-vali DÍTĚ & JASÍK (2012). Kompletné rozšírenie *Carex capillaris*, vrátane literárnych údajov aj herbárovými položkami doložených lokalít na Slovensku však dosiaľ nebolo spracované. Cieľom príspevku je preto podrobne zhro-maždiť dostupné údaje o výskyte druhu *Carex capillaris* v slovenskej časti Západných Karpát a spracovať jeho rozšírenie v tomto území.

METODIKA

Historické údaje o rozšírení druhu sme študo-vali v herbároch BP, BRA, BRNU, BRNM, MMI, MZ, NI, KO, OLM, PR, PRC, SAV, SLO and ZV. Skratky herbárov sú podľa prác HOLMGREN et al. (1990) a VOZÁROVÁ & SUTORÝ (2001). Vý-sledky sú zobrazené bodmi v štvorcovej ma-pe zhotovenej pomocou programu ArcGis, verzia 9.2. Mapa i zoznam lokalít boli spraco-vané podľa propozícií diela Flóra Slovenska (GOLIAŠOVÁ & MICHÁLKOVÁ 2012). Skratky prác publikovaných pred rokom 1956 sú citované podľa FUTÁK & DOMIN (1960). Nomenklatúra taxónov je podľa práce MARHOLD & HINDÁK (1998), nomenklatúra syntaxónov podľa práce JAROLÍMEK et al. (2008). Fytogeografické čle-nenie Slovenska uvádzame podľa práce FUTÁK (1984).

VÝSLEDKY A DISKUSIA

Z našich výsledkov vyplýva, že druh *Carex ca-pillaris* sa v slovenskej časti Západných Karpát uvádza celkovo zo 125 lokalít (Obr. 1). Všetky publikované a herbárovými položkami dolože-

né lokality *Carex capillaris* uvádzame v nasledovnom prehľade:

OBLASŤ ZÁPADOKARPATSKEJ FLÓRY (CARPATICUM OCCIDENTALE)

OBVOD PREDKARPATSKEJ FLÓRY (PRAECARPATICUM)

16. Muránska planina

Telgárt, rašelinné lúky medzi železničnou traťou a lesom (NPR Meandre Hrona), 700 m n. m. (Dvořák J. 1969 BRA; HÁBEROVÁ 1976; DÍTĚ & PUKAJOVÁ 2004).

17. Slovenský raj

Lúky medzi Hranovnicou a Hámrom, 680 m n. m. (PITONIAK et al. 1978). – Pusté Pole, dolinka Hudrová (DÍTĚ 2004; DÍTĚ & JASÍK 2012). – Zadná dolina (DÍTĚ & JASÍK 2012). – Vernárske lúky, ľavý breh prítoku z Javoriny, 855 m n. m. (ŠUCHOVÁ 1970; PITONIAK et al. 1978). – Dedinky, ostrov vo vodnej nádrži ca 300 m od obce, 850 m n. m. (Hajdúk 1956 BRA). – Rašelinné lúky v doline Hnilca v blízkosti Dobšinskej ľadovej jaskyne, 850 m n. m. (Staněk 1956 BRNM; Dvořák J. 1969 BRA; ŠUCHOVÁ 1970; PITONIAK et al. 1978). – Stratenská dolina, pri cestnom tuneli, ca 825 m n. m. (Staněk 1956 BRNM).

OBLASŤ ZÁPADOKARPATSKEJ FLÓRY (CARPATICUM OCCIDENTALE)

OBVOD FLÓRY VYSOKÝCH (CENTRÁLNYCH) KARPÁT (EUCARPATICUM)

21a. Malá Fatra

hrebeň Veľký Kriváň – Biele skaly – Suchý, ca 1 500 m n. m. (Futák, Jasičová et al. Záhradníková 1964 SAV). – Malý Kriváň, skalný útvar „Sviňa“ nad sedlom Koniarky (BERNÁTOVÁ et al. 2000). – Veľký Rozsutec, 1 400 m n. m. (Margittai 1912 BP).

21c. Veľká Fatra

Kráľova studňa, skalné štrbiny, ca 1 450 m n. m. (Dvořák J. 1961 PR). – Vápencové skalky a svahy pod vrcholom Drienku, 1 150 m n. m. (Dvořák J. 1972 BRA).

21d. Chočské vrchy

Choč (Heuffel 1827 BP; Lumpricht 1874 BP; Pax 1907 BP; DOMIN 1922; Anonymus 1952 PR). – Choč, vápencové skalky pri chodníku z Jasenovej, 1 350 m n. m. (Dvořák J. 1955 BRA, BRNM, BRNU). – Choč, skalky v kosodrevine (Klika

1930 PR). – Zuberec, Ostrý grúň, ca 1 200 m n. m. (Pokluda 1929 BRNM). – Suchá dolina, prameniská pod Sivým vrchom (Bernátová 1976 BRA). – Sivý vrch, južné svahy (Soják 1959 PR; Medovič 1976 BRA; DÚBRAVCOVÁ et al. 1979). – Babky, pod vrcholom (HEGEDŮŠOVÁ et al. 2013). – Rígel, na hrebeni (ŠIBÍK et al. 2013).

22. Nízke Tatry

Masív Salatína, Úplazy, 1 390 m n. m. (DUCHOŇ 2012a). – Siná (Šmarda J. 1934 PR). – Siná, vápencové skalky pod vrcholom, 1 540 m n. m. (Dvořák J. 1980 BRA). – Ďumbier, vápence pod chatou M. R. Štefánika, 1 900 m n. m. (Dvořák J. 1965 BRA). – Kozie chrbty (Sillinger 1930 PRC; MAGIC 1990). – Kozie chrbty, 1 750 m n. m. (Dvořák J. 1966 BRNM, BRNU). – Ďumbier, hoľa (Blatný 1958 BRA). – Kráľička, ca 1 700 m n. m. (SILLINGER 1933; Šmarda J. 1935 BRNU; PETRÍK et al. 2005). – Krakova hoľa (Soják 1958 PR; ŠIBÍK et al. 2005). – Veľký bok, 1 550 m n. m. (Dvořák J. 1975 BRA). – Veľký bok, na vrcholovej plošine, ca 1 600 m (Sillinger 1931 PRC). – Veľký bok, nad záverom dolinky Snežná, 1 600 m n. m. (KLIMENT & BERNÁTOVÁ 2008). – Sedlo medzi Veľkým bokom a kótou Nemecká, 1 480 m n. m. (Petrík 1981 BRA). – Liptovská Teplička, Panská hoľa, sv. svahy, 1 400 m n. m. (Eliáš jun. et Dítě 2013 NI; DÍTĚ 2013). – Liptovská Teplička, slatina na úpätí svahu oproti rómskej osade (Dítě & Jasík 2011 NI; DÍTĚ 2011; DÍTĚ & JASÍK 2012). – Liptovská Teplička, slatina pod horárňou Váh, na ľavom brehu Čierneho Váhu (TURIS 2000; DÍTĚ & JASÍK 2012). – Liptovská Teplička, slatina v ústí Žiarskej doliny (Dítě 2010 NI; DÍTĚ & JASÍK 2012; Eliáš jun. et Dítě 2013 NI). – Liptovská Teplička, dolina Holičná (DÍTĚ & JASÍK 2012). – Telgárt, slatina nad cintorínom (Dítě 2003; DÍTĚ & PUKAJOVÁ 2004).

23a. Západné Tatry

Osobitá, vápencové štrbiny (Soják 1959 PR; Bernátová 1980 BRA). – Osobitá, ca 1 600 m n. m. (Šmarda J. 1935 BRNU; Deyl 1938 PR). – kóta Skalka sv. od Pribyliny, ca 870 m n. m. (Horníčková 1970 BRA). – Vápencové skalky na vrchole Veľkého Klina, 1 400 m n. m. (Dvořák J. 1956 BRA, BRNM). – Vápencové skalky na Klíne, ca 1 200 m n. m. (Dvořák J. 1956 BRNM). – Červené vrchy, Temniak (Jos. Dostál 1933 PR; Šmarda J. 1958 BRNU). – Červené vrchy,

Kresanica (KOTULA sec. ŠMARD A et al. 1966). – Červené vrchy, Rozpadliny, 1 630 m n. m. (Unar 1960 BRNU; ŠMARD A et al. 1966). – Červené vrchy, Žľab spod Diery, 1 650 m n. m. (Unar 1958, 1969 BRNU, UNAR et al. 1984). – Červené vrchy, Rozpadlý grúň, na vrchole, 1 800 m n. m. (Unar 1960 BRNU). – Červené vrchy, Rozpadlý Grúň – Javorový žľab, skalky, 1 710 m n. m. (Dítě 2007 NI; PETRÍK 2012). – Červené vrchy, Opálené, 1 390 a 1 420 m n. m. (ŠMARD A et al. 1966). – Tomanovská dolina (Šmarda J. 1958 BRNU). – Tomanovská dolina, svahové pramenisko, ca 1 410 m n. m. (Lišková et Unar 1959 BRNU). – Tomanovská dolina, pred výstupom werfénskych bridlíc, ca 1 350 m n. m. (Sedláčková 1959 BRNU). – Tomanovská dolina, medzi Tomanovským a Javorovým potokom, ca 1 370 m n. m. (Sedláčková 1958 BRNU). – Tomanovská dolina, ca 1 600 m n. m. (Klika 1935 PR). – Červené vrchy, Kondratova Kopa, ca 2 000 m n. m. (Dostál J. 1930 PRC, PR).

23b. Vysoké Tatry

Mengusovská dolina, mylonity v závere doliny, ca 1 880 m n. m. (Dvořák J. 1970 BRNM). – Mengusovská veža, ca 2 000 m n. m. (Dostál J. 1932 PRC). – Česká (Ťažká) dolina, pod Českým (Ťažkým) plesom, ca 1 500 m n. m. (Domin et Krajina 1925 PRC). – Bielovodská dolina, Podtisočky (DOMIN 1925). – Veľká Svišťovka, ca 1 700 m n. m. (Šmarda J. 1947 BRNM). – Veľká Svišťovka (Skřivánek 1946 BRNM). – Zámky, 1 200 m n. m. (Kláštorský 1925 PR). – Javorová dolina (Součková 1949 BRNM). – Javorová dolina, skalné štrbiny, ca 1 700 m n. m. (Dvořák J. 1961 BRNM). – Biele pleso (Nábělek 1907 BRNU).

23c. Belianske Tatry

Belianske Tatry (Nyárády 1910 BRNM; Šmarda et Vaněčková 1962 BRNM). Javorinka pri Podspádoch (Domin et Krajina 1925 PRC). – Lúčka „na Okuliároch“ pod Starou Poľanou, 1 380 m n. m. (Černoch 1953 BRNM). – Stará Poľana – Javorinka (Domin et Krajina 1926 PRC; Soják 1959 PR). – Muráň (Nyárády 1910 BP; Dvořák J. 1977 BRA; PETRÍK et al. 2006). – Nový, ca 1 800 m n. m. (Suza 1929 BRNU). – Havran (Wagner 1883 BP; ŠMARD A 1956; PETRÍK et al. 2006). – Havran, 1 900 – 2 000 m n. m. (Lakowitz 1883 PR; Jos. Dostál 1932 PRC). –

Tristárska dolina (Skřivánek 1947 BRNM; PETRÍK et al. 2006). – Tristárska dolina, 1 500 m n. m. (Šmarda J. 1947 BRNM). – Ždiarska vidla, 1 860 m n. m. (Dvořák J. 1955 BRA). – Svahy pod Ždiarskou vidlou (Nábělek 1940 SLO; PETRÍK et al. 2006). – Ždiarska vidla, východný svah, ca 1 950 m n. m. (Domin et Krajina 1925 PRC; Soják 1955 PR). – Ždiarska vidla, ca 2 000 m n. m. (Domin et Krajina 1925 PRC; Vašák 1967 PR). – Ždiarska vidla [Greiner], ca 1 800 m n. m. (Györffy 1906 BP; Margittai 1926, 1937 BP). – Ždiarska vidla, vápencové skaly, 2 100 m n. m. (Černoch 1949, 1952 BRNM). – Ždiarska vidla, na vrchole (Hynšt et Weber 1954 OLM). – Zadné Meďodoly, 1 500 m n. m. (Švestka 1936 BRNM; Dvořák J. 1961 BRNM). – Zadné Meďodoly, ca 1 600 m n. m. (Pokluda 1961 BRNM). – Zadné Meďodoly, ca 1 700 m n. m. (Dvořák J. 1961 BRNM). – Hlúpy [Törichter Gern] (Nyárády 1910 BP, NI; Krajina 1925 PRC; PETRÍK et al. 2006). – Hlúpy [Bolond Gerö], ca 1 900 – 2 000 m n. m. (Rosemberszky 1917 BP; Margittai 1926 BP, BRNU; Šmarda J. 1937 BRNU, PR). – Sedlo Červená hlina [Vörösagyag] (Hulják 1907 BP). – Belianska kopa, pod vrcholom, 1 680 m n. m. (Dvořák J. 1980 BRA). – Belianska kopa, vrchol (Kollár et Záhradníková 1967 SAV). – Belianska kopa [Durlsberg] (Wraný 1888 BRNU; Lengyel 1936 BP). – Zadné Jatky [Hintere Fleischbank], 1 700 – 2 000 m n. m. (Nyárády 1910 BP). – Zadné Jatky, 1 940 m n. m. (Dvořák J. 1961 BRA; Pokluda 1961 BRNM). – Zadné Jatky, ca 2 000 m n. m. (Šourek 1949 PR; Boros 1958 BP; Paclová 1987 OLM). – Jatky [Fleischbänke], 2 020 m n. m. (Margittai 1926 BP; Staněk 1930 BRNM; DUCHOŇ 2012b). – Veľký Košiar [Közép Mészárszékek], 1 950 m n. m. (Kummerle 1917 BP). – Košiare, západný vrchol, 2 011 m n. m. (Jalovičiarová 1991 PRC). – Rakúsky chrbát, ca 1 650 m n. m. (Vicherek 1955 BRNU). – Rakúsky chrbát, južný svah, ca 1 830 m n. m. (Jalovičiarová 1989 BRNU). – Holubyho dolina, ca 1 600 m n. m. (Domin et Krajina 1925 PRC). – Bujačí, sv. svah, ca 1 800 m n. m. (Jalovičiarová 1989 PRC). – Bujačí, východný svah nad hornou hranicou lesa (Pulchart et Souček 1934 BRNM, PR). – Bujačí [Stierberg] (Nyárády 1910 BP; PAWLOWSKI 1932; Deyl 1938 PR; Novotný 1946 BRNM; Hrabětová 1958 BRNU; HADAČ et al.

1969). – Dolina Siedmich prameňov, Rysia skala a Rakúsky chrbát (HADAČ et al. 1969). – Dolina Siedmich prameňov, pramenisko pri chate Plesnivec (Nábělek 1936 BRA, SAV). – Dolina Siedmich prameňov, Jelenia skala nad chatou Plesnivec (Řehořek 1955 BRNU). – Hrebeň nad Skalnými vrátami (Futák et Jasičová 1961 SAV). – Hrebeň medzi Faixovou a Skalnými vrátami (Futák 1954 SAV). – Skalné vráta (Futák 1954 SAV). – Skalné vráta, ca 1 200 m n. m. (Podpěra 1922 BRNM). – Skalné vráta, ca 1 600 m n. m. (Suza 1922 BRNM). – Skalné vráta, ca 1 900 m n. m. (Šmarda J. 1946 BRNM). – Malý Rigel, 1 189 m n. m. (1937 Domin PRC). – Tatranská Kotlina (Součková 1949 BRNM). – Tokárne (Simonkai 1890 BP; Kneblova 1951 PR).

OBVOD VÝCHODOBESKYDSKEJ FLÓRY (BESCHIDICUM OCCIDENTALE)

29. Spišské vrchy

Vrchol kóty Skalky pri Ždiari, ca 1 000 m n. m. (Dvořák J. 1978 BRNU).

OBVOD FLÓRY VNÚTROKARPATSKÝCH KOTLÍN (INTERCARPATICUM).

26a. Liptovská kotlina

Pribylina, rašelinné lúky Rakytiny, 850 m n. m. (Horníčková 1970 BRA). – Východná, slatina na ľavom brehu Váhu južne od obce, 705 m n. m. (Dítě 2010 NI; Dítě 2010; Dítě & Jasík 2012). – Važec, pri Belianskom potoku ca 100 m powyše diaľničného mosta (Ružičková et al. 2005). – Štrba, Prírodná rezervácia Pastierske (HALADA et al. 1997; Ružičková et al. 2004, 2005). – Šuňava, slatina v údolí potôčika sz. od kóty Vtáčnik západne od obce, 870 m n. m. (Dítě et Jasík 2011 NI; Dítě 2011; Dítě & Jasík 2012).

26b. Spišské kotliny

Svit, mokré lúky pri ceste zo Svitu do Popradu, 717 m n. m. (Dvořák J. 1955 BRA). – Spišská Teplica, mokré lúky za budovami JRD, 715 m n. m. (Dvořák J. 1955 BRA; VICHEREK 1956). – Spišská Teplica, kameňolom, 700 m n. m. (Šmarda J. 1957 BRNU; ŠMARDA 1961). – Slatinné lúky Z a JZ od Popradu, 680 m n. m. (Vicherek 1955 BRNU; VICHEREK 1956). – Poprad – Spišská Teplica (Šmarda J. 1955 BRNM; Pospíšil 1956 BRNM, OLM).

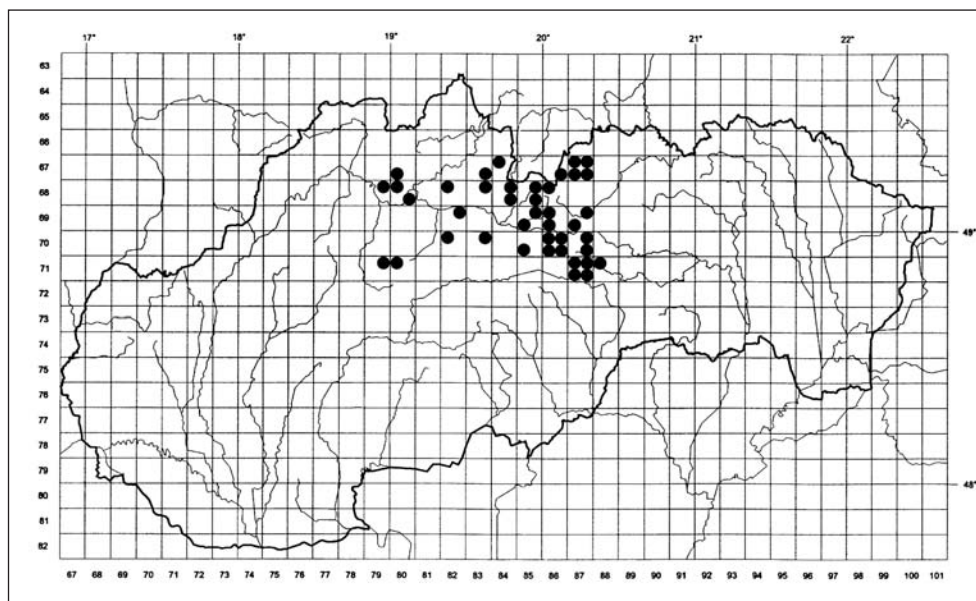
Z revízie herbárov je zrejmé, že centrom rozšírenia *Carex capillaris* na Slovensku sú najvyššie vápencové polohy Západných Karpát, konkrétne Belianskych Tatier, odkiaľ je aj najviac doložených údajov. Najstaršie zbery sú z Havrana (Wagner 1883 BP a Lakowitz 1883 PR), odvtedy je z tohto pohoria množstvo zberov (pozri zoznam lokalít). Druh sa tu vyskytuje roztrúsené na mnohých miestach na celom hrebeni od Bujačieho až po Muráň, veľmi hojne napríklad na svahoch Nového (Dítě 2000–2011 not.). Celkovo môžeme výskyt v tomto pohorí hodnotiť ako hojne roztrúsený. Ťažisko výskytu je v subalpínskom až alpínskom stupni, v otvorených, nízkych, trávinnobylinných spoločenstvách, na hranách a v štrbinách skál. Nezriedka *Carex capillaris* schádza i nižšie, do (pod)horského stupňa.

V Belianskych Tatrách bola ostrica vláskovitá zaznamenaná v celej škále (vysoko)horských rastlinných spoločenstiev, prakticky všetkých, z ktorých bola zo Slovenska táto ostrica publikovaná.

Zároveň tu druh dosahuje svoje výškové maximum v slovenskej časti Západných Karpát; na Ždiarskej vidle stúpa až na vrchol, najvyšší doklad je z výšky 2 141 m n. m. Nadmorské výšky výskytov sú od 1 200 m, stredná výška lokalít je 1 690 m n. m.

Zo Západných Tatier boli publikované iba výskyty z ich východnej časti, z Červených vrchov: Kresanica, Rozpadliny a Opálené (ŠMARDA et al. 1966). Na vápencoch Červených vrchov je hojným druhom, najmä na svahoch Temniaka (Dítě 2000–2012 not.), inde v Západných Tatrách sa vyskytuje veľmi vzácne (pozri zoznam lokalít). Zastúpená je vo viacerých spoločenstvách zväzu *Seslerion tatrae*. Nadmorské výšky výskytov sú od 1 200 do 2 000 m na hrebeni Červených vrchov.

V ďalších západokarpatských pohoriach ide, podľa nepočetných zberov i literárnych údajov, o zriedkavý druh. Z Vysokých Tatier je iba jeden literárny údaj. DOMIN (1925a) publikoval lokalitu z vápencov Bielovodskej doliny, Podtisošky, pri údolnej ceste na sever od Bielej Poľany. Ako vápnomilný druh nemá v prevažne žulových Vysokých Tatrách *Carex capillaris* vhodné podmienky na výskyt. Ten je doložený z vápen-

Obr. 1. Rozšírenie druhu *Carex capillaris* na Slovensku.

Fig. 1. The distribution of *Carex capillaris* in Slovakia.

cov na severe pohoria, v oblasti Bielovodskej a Javorovej doliny a vzácné i z mylonitov v Mengusovskej a v Českej (Ťažkej) doline a na Svišťovke (pozri zoznam lokalít). Výskyt na Slavkovskom štíte, i keď doložený herbárovou položkou (Picbauer 1913 BRNU), považujeme za pochybný (možná zámena sched?).

DOSTÁL (1989, 1992) výskyt z Nízkych Tatier neuvádza. Z horských polôh západnej časti Nízkych Tatier (Ďumbierske Tatry) sa podarilo dohľadať iba štyri publikované lokality, všetky na vápencovom obale pohoria: Kráľičky, Kozie chrbty a Krakova hoľa (pozri zoznam lokalít). Poslednou zatiaľ publikovanou lokalitou v západnej časti fytogeografického okresu Nízke Tatry je nález na lokalite Úplazy (masív Salatína) vo výške 1 390 m (DUCHOŇ 2012a). Na Krakovej holi bol druh zaznamenaný vzácné v asociácii *Saxifraga aizoidis-Festucetum versicoloris* (PETRÍK et al. 2005b).

Z východnej časti pohoria (Kráľovohoľské Tatry) sú iba dva publikované údaje. Z Veľkého boku nad záverom doliny Snežná z nadmorskej výšky 1 600 m bola ostrica vláskovitá zaznamenaná vo vegetácii zväzu *Cystopteridion fragilis*, asociácii *Bellidiastro michelii-Campanuletum*

cochleariifoliae (KLIMENT & BERNÁTOVÁ 2008). Najnovší je údaj z Panskej hole nad Liptovskou Tepličkou (DÍTĚ 2013). Druh sa tu vyskytuje na viacerých miestach v početnej populácii na horských psicových pasienkoch. Ďalšie lokality vo fytogeografickom okrese Nízke Tatry sa nachádzajú na slatinných rašeliniskách v podhorských polohách, najviac v oblasti Liptovskej Tepličky. Podrobne sa im venovali DÍTĚ & JASÍK (2012).

Z Chočských vrchov je údaj z Veľkého Choča, z vrcholových skál (DOMIN 1922). Herbárovými položkami je doložený výskyt aj z iných miest v masíve Veľkého Choča, z horského stupňa (pozri zoznam lokalít). Fytogeograficky do Chočských vrchov patrí tiež skupina Sivého vrchu v Západných Tatrách, odkiaľ spod západného hrebeňa Sivého vrchu publikovali druh DÚBRAVCOVÁ et al. (1979). Z hrebeňa južnej rázsochy Sivého vrchu, z Babiek, bol druh publikovaný z vegetácie zväzu *Seslerion tatrae* (ŠIBÍK et al. 2013).

V ďalších západokarpatských pohoriach je druh mimoriadne vzácný. Z Veľkej Fatry sú iba dva doložené údaje, publikovaný bol dosiaľ iba nález J. Dvořáka (sec. KLIMENT et al. 2008) z vá-

pencových skál na Kráľovej studni (Dvořák J. 1961 PR).

Len tri údaje sú známe z Malej Fatry. BERNÁTOVÁ et al. (2000) publikovali spolu s fytoecologickým zápisom jediný známy recentný výskyt druhu *C. capillaris* v tomto pohorí: Malý Kriváň, skalný útvar „Sviňa“ nad sedlom Koniarky. Vegetácia je zaraditeľná do asociácie *Androsaceo lacteae-Festucetum versicoloris*, zväzu *Caricion firmae*. Lokalita bola overená aj v súčasnosti (Šibík in verb.) Okrem tejto lokality sú herbárovými položkami doložené v tomto pohorí ďalšie dva nálezy (pozri zoznam lokalít), neboli však recentne potvrdené.

Z jedinej lokality je doložený výskyt zo Spišských vrchov, od obce Ždiar, ktorý však úzko súvisí s bohatým výskytom druhu v Belianskych Tatrách. Či tento výskyt existuje aj v súčasnosti, nie je známe.

Všetky známe výskyt v fytogeografických okresoch Liptovská kotlina, Spišské kotliny a Slovenský raj sa nachádzajú v nižších nadmorských výškach, na slatinných rašeliniskách a ich okrajoch. Ich charakteristiku publikovali DÍTĚ & JASÍK (2012). Lokality sa nachádzajú v podhorskom stupni, medzi 600 a 900 m n. m. Jediný výskyt vo fytogeografickom okrese Muránska planina je situovaný neďaleko Telgártu na Horehroní na ľavom brehu Hrona (NPR Meandre Hrona), tesne na hranici tohto fytogeografického okresu. Výskyt horského druhu *Carex capillaris* na slatinách označil za zaujímavý už VICHEREK (1956). V tomto biotope bol vždy na našom území vzácný a známy dosiaľ iba z nevelkého územia severného Slovenska, pričom väčšina v súčasnosti známych lokalít bola postupne nachádzaná až v ostatných čosi viac ako desiatich rokoch (cf. DÍTĚ & JASÍK 2012).

Všetky horské populácie ostrice vláskovitej sa nachádzajú v územiach národných parkov, mnohé aj (národných) prírodných rezervácií s najvyšším, 5. stupňom ochrany (NPR Belianske Tatry, NPR Bielovodská dolina, NPR Ďumbier, NPR Tichá dolina, NPR Choč a iné) a zároveň sa nachádzajú v územiach, ktoré boli zaradené do národnej siete európsky významných území NATURA 2000. Väčšina z nich nie je ohrozená ľudskými aktivitami. Okrem jednej

lokality majú zabezpečenú územnú ochranu aj podhorské lokality na slatinách. Tieto, napriek územnej ochrane, ohrozuje predovšetkým sekundárna sukcesia po ukončení tradičného obhospodarovania (kosenie alebo aj extenzívna pastva). Na ich udržanie je potrebná starostlivosť zo strany Štátnej ochrany prírody SR.

FERÁKOVÁ et al. (2001) v červenom zozname zaradili druh do kategórie potenciálne ohrozených druhov (LR: nt). Do kategórie LR navrhujeme ostricu vláskovitú zaradiť aj v pripravovanom novom vydaní červeného zoznamu vyšších rastlín flóry Slovenska, aj keď samozrejme, lokality na slatinách sú oveľa ohrozenejšie, ako výskyt v subalpínskom stupni pohorí severného Slovenska.

ZÁVER

Ostrica vláskovitá je v slovenskej časti Západných Karpát nerovnomerne rozšíreným druhom. Veľmi hojný výskyt je doložený iba z Belianskych Tatier, relatívne hojne sa vyskytuje aj v Červených vrchoch (Západné Tatry). V ostatných pohoriach je vzácná, vo Veľkej Fatre nie je v súčasnosti potvrdená. Svojím výskytom je viazaná na nelesné rastlinné spoločenstvá prevažne nad hornou hranicou lesa. Optimum výskytu má v subalpínskom stupni na vápencom podloží. Okrem výskytov v horách ju vzácné nachádzame na viacerých lokalitách v podhorí, kde osídľuje slatinné rašeliniská a ich okraje. Tieto populácie sú na rozdiel od horských omnoho viac ohrozené zarastaním náletovými drevinami a hromadením stariny, prípadne zmenou vodného režimu. Vo väčšine prípadov výskyt ostrice vláskovitej indikuje cenné slatinné spoločenstvá, ktorých zachovanie by malo byť prioritou ochrany prírody.

POĎAKOVANIE

Ďakujeme kurátorom navštívených herbárov za pomoc pri excerpovaní údajov a recenzentom za pripomienky k príspevku.

LITERATÚRA

BERNÁTOVÁ D., KLIMENT J. & TOPERCEK J. (2000): Nové a overované nálezy niektorých vzácných a miznúcich druhov cievnatých rastlín v Krivánskej a Lúčanskej Malej Fatre. *Bulletin Slovenskej Botanickéj Spoločnosti* 22: 93–100.

- CZEREPAŇOV S. K. (2007): *Vascular Plants of Russia and Adjacent States (the Former USSR)*. Cambridge University Press. 532 pp.
- DÍTĚ D. (2004): *Carex capillaris* [Report], p. 219. In: DÍTĚ D. (ed.): *Zaujímavéjšie floristické nálezy. Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 26: 219–227.
- DÍTĚ D. (2010): *Carex capillaris* [Report], p. 275. In: ELIÁŠ P. jun. (ed.): *Zaujímavéjšie floristické nálezy. Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 32(2): 275–281.
- DÍTĚ D. (2011): *Carex capillaris* [Report], p. 237. In: ELIÁŠ P. jun. (ed.): *Zaujímavéjšie floristické nálezy. Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 33(2): 237–245.
- DÍTĚ D. (2013): *Carex capillaris* [Report], p. 215. In: ELIÁŠ P. jun. (ed.): *Zaujímavéjšie floristické nálezy. Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 35(2): 214–224.
- DÍTĚ D. & PUKAJOVÁ D. (2003): *Schoenus ferrugineus* L., ohrozený druh flóry Slovenska. *Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 25: 99–107.
- DÍTĚ D. & PUKAJOVÁ D. (2004): *Triglochin maritima* L., ohrozený druh flóry Slovenska. *Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 26: 91–103.
- DÍTĚ D. & JASÍK M. (2012): Chorologické, ekologické a fytoecologické poznámky k výskytu ostrice vláskovitej (*Carex capillaris*) na slatinách severného Slovenska. *Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 34(1): 45–56.
- DOMIN K. (1922): Choč na Slovensku. *Předběžná zpráva rostlinogeografická. Věda Přírodní* 3: 193–199.
- DOMIN K. (1925): Geobotanické poznámky o Bielovodské dolině v Tatrách. *Věda Přírodní* 6: 193–196.
- DOSTÁL J. (1989): *Nová květena ČSSR* 2. Academia, Praha, 1548 pp.
- DOSTÁL J. (1992): *Veľký kľúč na určovanie vyšších rastlín II. Slovenské pedagogické nakladateľstvo*, Bratislava, 1567 pp.
- DUCHOŇ M. (2012a): *Carex capillaris* [Report], p. 106. In: ELIÁŠ P. jun. (ed.): *Zaujímavéjšie floristické nálezy. Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 34(1): 103–113.
- DUCHOŇ M. (2012b): *Zaujímavéjšie fytoecologické zápisy*, p. 115. In: ŠIBÍK J. (ed.): *Zaujímavéjšie fytoecologické zápisy. Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 34(1): 114–119.
- DÚBRAVCOVÁ Z., LISICKÁ E. & PACLOVÁ L. (1979): Subalpínska a alpská vegetácia Západných Tatier. Ms., pp. [Závěrečná správa ŠPZV č. VI-1-4/4., depon. in BÚ SAV Bratislava]
- EGOROVA T. V. (1999): *The Sedges (Carex L.) of Russia and Adjacent States (within the limits of the former URSS)*. In: TAKHTAJAN, A. L. (ed.), St. Petersburg Chemical-Pharmaceutical Academy; Saint-Louis: Missouri Botanical Garden Press.
- FERÁKOVÁ V., MAGLOCKÝ Š. & MARHOLD K. (2001): Červený zoznam papradorostov a semenných rastlín Slovenska (december 2001). *Ochrana Prírody* 20, supplementum: 48–81.
- FUTÁK J. (1984): Fytogeografické členenie Slovenska, voľná príloha. In: BERTOVLÁ L. (ed.): *Flóra Slovenska IV/1*. Veda, Bratislava, 443 pp.
- FUTÁK J. & DOMIN K. (1960): *Bibliografia k flóre ČSR*. Bratislava, 883 pp.
- GOLIAŠOVÁ K. & MICHÁLKOVÁ E. (eds) (2012): *Flóra Slovenska VI/3*. Veda, Bratislava, 712 pp.
- HÁBEROVÁ I. (1976): Pflanzengesellschaften der Torfwiesen im Horehron-Gebiet. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Botanica* 25: 67–126.
- HADAČ E., BŘEZINA P., JEŽEK V., KUBIČKA J., HADAČOVÁ V. & VONDRÁČEK M. (1969): *Die Pflanzengesellschaften des Tales „Dolina Siedmich prameňov“ in der Belauer Tatra*. Vegetácia ČSSR, Ser. B. 2: 5–343.
- HALADA L., RUŽIČKOVÁ H. & DAVID S. (1997): Management vlhkých lúk chránených území na príklade PR Pastierske (Liptovská kotlina), pp. 67–74. In: BARANEC T. (ed.): *Flóra a vegetácia rašelinísk Zborník referátov z vedeckej konferencie, Námestovo*, 8. – 10. 9. 1997. SPU, Nitra.
- HEGEDUŠOVÁ K., SVITKOVÁ I., SENKO D. & ZUCCARINI, P. (2013): *Zaujímavéjšie fytoecologické zápisy*, p. 88. In: ŠIBÍK J. (ed.): *Zaujímavéjšie fytoecologické zápisy. Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 35 (1): 86–91.
- HOLMGREN P. K., HOLMGREN N. H. & BARNETT L. C. (1990): *Index herbariorum* 1. Ed. 8. New York Botanical Garden, New York. [on-line supplements: <http://sciweb.nybg.org/science2/IndexHerbariorum.asp>]
- JAROLÍMEK I., ŠIBÍK J., HEGEDUŠOVÁ K., JANIŠOVÁ M., KLIMENT J., KUČERA P., MAJEKOVÁ J., DÚBRAVCOVÁ-MICHÁLKOVÁ D., SADLOŇOVÁ J., ŠIBÍKOVÁ I., ŠKODOVÁ I., UHLÍŘOVÁ J., UJHÁZY K., UJHÁZYOVÁ M. & VALACHOVIČ M. (2008): A list of vegetation units of Slovakia, pp. 295–329. In: JAROLÍMEK I. et al. *Diagnostic, constant and dominant taxa of the higher vegetation units of Slovakia*. Veda, Bratislava, 332 pp.
- KLIMENT J. & VALACHOVIČ M. (eds) (2007): *Rastlinné spoločenstvá Slovenska. 4. Vysokohorská vegetácia*. Veda, Bratislava, 388 pp.
- KLIMENT J., BERNÁTOVÁ D., JAROLÍMEK I., PETRÍK A., ŠIBÍK J. & UHLÍŘOVÁ J. (2007): *Elyno-Seslerietea*, pp. 149–208. In: KLIMENT J. & VALACHOVIČ M. (eds): *Rastlinné spoločenstvá Slovenska. 4. Vysokohorská vegetácia*. Veda, Bratislava, 388 pp.
- KLIMENT J. & BERNÁTOVÁ D. (2008): Fytoecologické spektrum *Poa carpatica* subsp. *supramontana*. *Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 30(1): 61–67.
- KLIMENT J., BERNÁTOVÁ D., DÍTĚ D., JANIŠOVÁ M., JAROLÍMEK I., KOCHJAROVÁ J., KUČERA P.,
- MAGIC D. (1990): Výsledky práce botanickej sekcie na XXV. TOPE, pp. 21–36. In: VARTÍKOVÁ E. (ed.): XXV. tábor ochrancov prírody. *Prehľad odborných výsledkov (Tále 8.–16. júla 1990)*.
- MARHOLD K. & HINDÁK F. (eds) (1998): *Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska. Checklist of non-vascular and vascular plants of Slovakia*. Veda, Bratislava, 687 pp.
- PAWLOWSKI B. (1932): Über die Klimaxassoziation in der alpinen Stufe der Tatra. *Bulletin International de l'Academie des Sciences de Cracovie. Classe des Sciences Mathematiques et Naturelles. Serie B. Sciences Naturelles* 1: 115–146.
- PETRÍK A. (2012): *Zaujímavéjšie fytoecologické zápisy*, p. 117. In: ŠIBÍK J. (ed.): *Zaujímavéjšie fytoecologické zápisy. Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 34(1): 114–119.
- PETRÍK A., ŠIBÍK J. & VALACHOVIČ M. (2005a): The class *Carici rupestris-Kobresietea bellardii* Ohba 1974 also in the Western Carpathians. *Hacquetia* 4(1): 33–51.
- PETRÍK A., ŠIBÍK J. & KLIMENT J. (2005b): *Saxifraga aizoides-Festucetum versicoloris* v Nízkyh Tatráh. *Biosozológia* 3: 84–95.
- PETRÍK A., DÚBRAVCOVÁ Z., JAROLÍMEK I., KLIMENT J., ŠIBÍK J. & VALACHOVIČ M. (2006): Syntaxonomy and ecology of plant communities of the *Carici rupestris-Kobresietea bellardii* in the Western Carpathians. *Biologia (Bratislava)*. 61 (4): 393–412.

- PITONIAK P., PETRÍK A., DZUBINOVÁ L., UHLÍŘOVÁ-ŠIMEKOVÁ J. & FAJMONOVÁ E. (1978): Flóra a vegetácia Chránenej krajiny oblasti Slovenský raj. *Biologické Práce* 24: 1–136.
- RUŽIČKOVÁ H., HALADA L. & DAVID S. (2004): Vývoj vlhkých lúk prírodnej rezervácie Pastierske (Liptov) za posledných 25 rokov. *Príroda Nízkych Tatier* 1: 165–174.
- RUŽIČKOVÁ H., HALADA L. & DAVID S. (2005): *Trollio-Cirsietum* (Kühn 1937) Oberd. 1957 – ohrozené rastlinné spoločenstvo vlhkých lúk horného Liptova súčasné rozšírenie a druhové zloženie. *Ochrana Prírody* 24: 87–100.
- SCHULTZE-MOTEL W. (1966): Cyperaceae, pp. 178–180. In: Hegi, G. (ed.): *Illustrierte Flora von Mitteleuropa*. Band II/1, Lieferung 3, Carl Hansen Verlag München.
- SILLINGER P. (1933): Monografická studie o vegetaci Nízkých Tater. *Knihovna Sboru pro výzkum Slovenska a Podkarpatské Rusi* 6: 1–339.
- ŠIBÍK J., PETRÍK A., KRAJČIOVÁ-ŠIBÍKOVÁ I. & DÚBRAVCOVÁ Z. (2005): Asociácia *Dryado octopetalae-Caricetum firmæ* Sillinger 1933 v Západných Karpatoch. *Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 27: 181–198.
- ŠIBÍK J., PETRÍK A., VALACHOVIČ M. & DÚBRAVCOVÁ Z. (2007): *Carici rupestris-Kobresietea bellardii*, pp. 211–249. In: KLIMENT J. & VALACHOVIČ M. (eds): *Rastlinné spoločenstvá Slovenska*. 4. Vysokohorská vegetácia. Veda, Bratislava, 388 pp.
- ŠIBÍK J., SEDLÁKOVÁ B. & PETRÍK A. (2013): Zaujímavejšie fytoecnologické zápisy, p. 89. In: ŠIBÍK J. (ed.): *Zaujímavejšie fytoecnologické zápisy*. *Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 35(1): 86–91.
- ŠMARD A. J. 1956. Vegetační kryt erodí obnažených a tundrových půd v Tatrách. *Biologické Práce* 2(8): 5–50.
- ŠMARD A. J. (1961): *Vegetační poměry Spišské kotliny*. SAV, Bratislava, 161 pp.
- ŠMARD A. J., UNAR J. & UNAROVÁ M. (1966): *Kvetena Tomanovské doliny a Žitavy pod diery*. Park kultury a oddechu, Brno, 81 pp.
- ŠUCHOVÁ H. (1970): Vlhkomilné lúčne spoločenstvá na alúviu horného Hnilca. Ms., 87 pp. [Mgr. thesis, Prírodovedecká fakulta UK Bratislava]
- TURIS P. (2000): *Charakteristika rašelinísk Národného parku Nízke Tatry*, pp. 73–74. In: STANOVÁ V. (ed.): *Rašeliniská Slovenska*. DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava.
- UNAR J., UNAROVÁ M. & ŠMARD A. J. (1984): Vegetační poměry Tomanovské doliny a Žitavy pod Diery v Západních Tatrách. Část 1. Fytocenologické tabulky. *Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Purkynianae Brunensis* 25 (10): 1–101.
- VICHÉREK J. (1956): Příspěvek k poznání Podtatranských lučních porostů. *Biologie* (Bratislava) 11(6): 345–349.
- VOZAROVÁ M. & SUTORÝ K. (2001): Index herbariorum Reipublicae bohemicae et Reipublicae slovacae. – Zprávy ČBS, Příloha 2001/1.